Tečaj XIV. **NOVICE** List 3.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti. sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 9. januarija 1856.

Pripomočki zoper dragíno.

(Dalje.)

3. Veliko se dá prihraniti pri klaji (kermi) živinski. Koliko milijonov centov naj bolje merve (sená) potepta živina vsako leto po nemarnosti poslov, ako jim je bolj pri rokah kakor stelja; koliko tisuč in tisuč centov se je potrosi po hudobnih poslih, ki imajo iz službe iti, češ, da naj bi je njih naslednikom zmanjkovalo! In sto druzih potrat je še. Koliko ovsa, koruze in sploh žita se potrati zato, ker se popred z mašino ne zdrobí (šrota). Na enega konja se na leto rajta 60 vagánov ovsa, ako se mu po navadi cel ali nezdrobljen zobati daje; ako se mu pa poklada zdrobljen (šrotan), se ga prihrani na leto četerti del, to je, 15 vagánov. V našem cesarstvu se šteje 3 milijone kónj; tedaj bi se po tem takem čez leto prihranilo 45 milijonov vagánov ovsa ali 90 milijonov forintov (goldinarjev).

To je veliko dnarja, ki se potrosi, da nikjer ne zaleže, ker se po nemarnem zameče med gnoj. Lahko bi se ta dnar občinstvu prihranil, ako bi ravnali gospodarji tudi pri nas, kakor ravnajo na Angležkem, kjer na mašinah meljejo vsako žito, ki ga pokladajo živini *).

4. Dokaj dokaj bi se dalo tudi prihraniti, ako bi vse zaméčke pri gospodarstvu v prid obračali. Sto in sto stvarí je, ki se pogubljajo, namesto da bi se porabile za gnoj, kteri pomaga polju k rodovitnosti in obilnišim pridelkom. Pa veliko stvarí je tudi, ki bi se dale v živež ljudém ali živini oberniti, sedaj pa grejo v zgubo. Le eno tako stvar hočem tù v misel vzeti, namreč izrobkane ali prazne turšične storže (Maiskolben), kteri se ali na gnoj mečejo ali k večemu v peč. Po skušnjah c. k. štajarske gospodarske družbe **) je gotovo, da iz enega centa izrobkanih suhih storžev se naredí 33 funtov lepe moke za živež človeški, 23 do 29 funtov pa debele moke za živino. — Gosp. F. Šrank, oskerbnik neke fabrike v Ptujem na Štajarskem, je znajdel napravo, po kteri zamore z majhnim dnarjem vsaki mlinar pri vsakem mlinu, če ima le dovolj vode, kamen tako napraviti, da melje suhe storže, kterih v eni uri zmelje 8 vagánov ali en cent za 9 do 18 kr. Gosp. Šrank je na to znajdbo vzel patent, in za 10 fl. vsakemu to znajdbo razodene.

Tako zdrobljeni (šrotani) storži se dajo prav dobro porabiti za živinsko klajo. Kdor pa iz tega drobú (šrota) želí moke, ga zamore dati v vsakem navadnem mlinu v moko zmleti, kakor se rež melje, in pri tem dobí 56 do 62 funtov moke in 16 do 22 funtov otrobov iz centa storžnega drobú. Če tudi stroške drobljenja za 3 do 18 krajc. odštejemo od vrednosti, ki jo ima cent drobú iz storžev, je ta še zmiraj 1 fl. 22 kr. do 1 fl. 37 kr. vreden. Če dalje rajtamo, da cent tacega drobú v moko zmletega veljá 30 kr., ostane tedaj še zmiraj 52 krajc. do 1 fl. 7 kr. čistega dobička, ki ga gospodar iz mlina nese v moki, ki jo je dobil iz praznih turšičnih storžev.

*) Tù in tam ímajo gospodarji, toda redki so, take koristne mašine (drobače), kakor se tudi na pristavi c. k. gospodarske družbe na Poljanah v Ljubljani vidi.

**) V lanskih „Novícah“ so bile te skušnje natanko popísane.

Vred.

Ako pomislimo, da navadni mlini marsikrat brez dela stojé in da ob tem času eno kolo v 24 urah z zmlenjem turšičnega storžnega drobú 2 fl. in pol zaslužiti zamore, je pač lahko zapopasti, da se na vsako stran splača ta mletev.

Lahko rečemo, da v našem cesarstvu se vsako leto pridela 15 milijonov centov turšičnih storžev, kteri imajo okoli 4 milijone centov živeža v sebi, ki je vreden blizo 25 milijonov fl. Vsi ti pa grejo brez koristi na gnoj ali le malo zdajo pri kurjavi.

Če rajtamo, da en človek potrebuje na dan 2 funta živeža, bi se po tem takem naj manj 2 milijona ljudí skoz 100 dní ob času potrebe preživiti dalo s to moko, ktera je za žgance in polento ravno tako pripravna kakor navadna turšična moka, le da se mora bolje soliti in zabeliti. Za kruh sama ni dobra; ako pa se pomeša s polovíco rožene ali pšenične moke, se pa speče kruh tako dober, da v marsikterih deželah našega cesarstva tacega nimajo, in vendar ne veljá funt tacega kruha več kakor 2 krajc.

Preglejmo sedaj vse to, kar bi se v našem cesarstvu prav lahko prihraniti dalo, namreč 72 milijonov fl. s sejavnicami, 81 mil. fl. z mlativnicami, 36 mil. fl. po čistejši mlačvi žita, 90 mil. fl. z drobljenjem žita za živinsko kermo in 25 mil. fl. z obračanjem praznih turšičnih storžev za drob in moko, — tedaj vidimo, da 304 milijone gold. bi znašal prihranek vsako leto.

Tako pa grejo v zgubo, zakaj? Zato, ker sejemo žito kakor veter, — ker klestimo s kolom po snopih, — ker vrabce in mergoljince pitamo z zernom, ki nepovžito gré z blatom vred od živine, in ker ošabno z nosom mèrdamo čez izrobkane turšične storže. Če hočemo biti dobri gospodarji sami sebi in pa koristiti domovini, — če hočemo vredni biti častnega imena, da smo „dobri gospodarji“, in če si hočemo kaj premoženja pridobiti, je pervo: da nismo zapravljivci v nobeni stvari, da lovimo vsak dobiček, ki nam je gotov po skušnjah novega časa, ki ne pravi več:

„Poj, poj,
Tiček moj!
Kakor si pel“,

ampak nam resno na uho trobi:

Drugi časi,
Druga viža!

(Dalje sledí.)

Za obertnijstvo.

Rogu, posebno pa česavnikom ali glavnikom lepo černo barvo dati.

Navadno glavnikarji (Kamm-Macher) namakajo česavnike ali glavnike (kampeljne) v zmes, ktero napravljajo iz ugašenega apna in tiste svinčenine, ki se menig imenuje; če ležé glavniki skozi 12 ali 24 ur v ti namaki, so lepó černi; potem jih umijejo z okisano vodo, jih posušé in likajo (polirajo). Rog na to vižo lepo čern pa ima to napako, da pozneje žveplenokisli svinec na glavnikih iz sebe paha.

Prof. Wagner pa je zdaj nekaj znajdel, da se ti napaki v okom pride, zraven pa prav lepó černo strojen rog dobí. Za glavnikarje je ta znajdba važna. Takole naj delajo: 8 lotov živega srebra naj v merzli hudi so-

litarjevi kislini (concentrirte Salpetersäure) stopé in ti stopljini naj prilijejo 1 funt vode. V to namako naj se položé čez noč glavniki, ki postanejo v nji rudečkasti. Potem se vzamejo iz namake, se dobro zmijejo z vodo in položé v drugo namako, ki se naredí, da se smerdljivega žvepla (Kali-Schwefelleber) stopí v vodi (na bokal ali na 2 funta vode se vzame en del tistega žvepla). Že v eni ali dveh urah so glavniki kaj lepo černi. Potem se dobro umijejo, posušijo in skerbno likajo.

„Steir. Ind. u. Gew. Bl.“

Odgovor na vprašanje.

Na vprašanje čast. gosp. Ferd. Šmida v poslednjem listu l. l. zavoljo pogrešanih ptičkov lahko povem, da tudi pri nas okoli Dobrove, Brezovice in v bližnjih hribih teh milih ptičkov že od jeseni zlo zlo pogrešamo. Še otrokom se to čudno zdí, da nas je ravno letos ta ljuba pevalica tako nenadoma zapustila. Ko sem uni dan v hudem mrazu ubogo žival miloval, mi je nek deček terdil, da so letos že vsi ptički zmerznili ali pa kam drugom zbežali, ker drugi se nikjer več ne vidi in ne sliši, kakor kak terdokljunsk vrabec za skednjem ali kaka kruljeva vrana na cesti.

A. Praprotnik.

Starozgodovinski pomenki.

Napisi s starih istrijanskih kamnov.

Mnogoteri napisi s kamnov rimskega časa so bili že v teh listih pretresovani iz tega namena, da bi se po njih kaj bolj posebnega zasledilo od nekdanjih stanovavcov slovenske zemlje. Imena starih božanstev in človeških oseb so se našle, ki so bolj ali manj svetlo pričevanje za slovenščino starih ljudstev teh straní na dan dale. Vendar doslej ni bilo še kamnov iz istrijanske krajine na versti, ker so bili manj znani med učenim svetom. Dr. Kandler je pa pretečeno leto izdal zbirko vseh važnejih zgodovinskih spominkov za istrijansko primorje pod naslovom „Indicazioni per ricognoscere le cose storiche del Litorale“; ondi se nahajajo tudi vsi napisi iz rimskega časa, kar jih je doslej na znanje prišlo, in na teh se berejo mnoge imena, ktere bi utegovale kaj pričevati od narodnosti starih ondašnjih stanovavcov.

Med imeni oseb zlasti padajo v očí sledeče:

Baburia, str. 232, na teržaškem kamnu tega obsežka: BABVRIAE Plotiae Talioniae Plotianus et Juliana Matri carissimae. — V tem imenu ni mogoče zgrešiti slovenske korenike, vzete po imenu staroslovenske boginje Žive Babe.

Brinniarius, str. 265, na koperškem kamnu s tem napisom: Sex. BRINNIARIVS Certus Voto compos Pecun. sua Portic. fecit. — Ne vém, kdo bi pri tem imenu ne mislil na kakega slovenskega Brinjarja, dasiravno nekedaj še niso znali brinjevca kuhati.

Ogulnius, str 276, na neki lončeni posodi s takim naslovom: L. OGVLNI. — To ime je sila podobno slovenskemu Ogelniku ali Vogelniku.

Turus, str. 273, v Labinu med napisom: Veselevesi Petronio Triti F. Is. in Provincia D. F. L. TVRVS. — To ime je cel slovensk Tur ali vol.

Druge imena, ktere bi utegnile na slovenšino kazati, so: Baebius, Cossutius, Cumicus, Gavillius, Lusinianus, Laepoca, Tuia, Mussius, Volcia. Drugačnega rodú so pa, na pr., imena: Alfia, Taddaeus, Usius, Thasus, Svioca, Cofius.

Med imeni božanstev pa se nahajajo razun rimskih bogov in Histrie v boginjo prestvarjene nektere celó neznane:

Boria, str. 241, na oltarskem kamnu v Poli, z napisom: Evancelus Colonorum Polensium BORIAE V. S. L. M. — Ali je to imé sorodno z greškim Boreas ali s slovensko Burjo, naj sodijo drugi.

Blaudia, str. 222, na teržaškem kamnu, kteri nosi zraven ime celjskega rojaka: BLAVDIAE Gn. Pompeius Justinus Cl. Cel. V. S. L. M. — Od tega imena pravi dr. Kandler, da naznanuje neko domače božanstvo.

Eia, str. 240, na oltarskem kamnu v Poli, z napisom: EIAE Aug. Ant. Severina V. S. — To imé ima celó neznano podobo; ravno tako sledeče:

Ica, str. 274, nad studencom v Flanoni, z napisom: M. Vipsanus M. L. Faustus ICAE. V. S. L. M. — Od tega imena misli dr. Kandler, da bi bilo ime tistega studenca, v božanstvo prestvarjenega, ravno to, kar je Grek ali Latinec klical z besedo Nympha.

Venus Iriea, str. 267, na malem oltarskem kamnu v Pični, z napisom: IRIEE Veneri C. Vale. Optati F. Ilicula V. S. L. M. — To je neznan priimek rimske boginje Venere; morebiti se dá razložiti z greškim ἱερήιος, sacerdotalis.

K temu je še pristaviti nekaj od boginje Istrie ali Histrie, ktero naznanujeta dva kamna v Poli, s sledečim napisom:

Afflania ISIAS ISTRIAE.

HISTRIAE Fanum, ab Cajo Vibio Varo Patre inchoatum. Qu. Caesius Macrinus perfecit et dedicavit.

Dalje še kamen v Poreču (Parenci):

Carminia L. F. Prisca HISTRIAE TERRAE V. S. L. M.

Komu da bi bila ta boginja podobna, morebiti se ravno iz pervega napisa spregleda, namreč egiptovski Izidi; drugi napis pa ima v Poli podobnega na strani, kteri pa se glasí na fortuno; iz tretjega se vidi, da je istrijanska zemlja kot boginja poočitovana. Istrija kot boginja domišljevana se je pred očí stavila v podobi koze, kakor dr. Kandler sodi iz podobe takošne, ktera se je našla v Piranu; tudi sedanji istrijanski gerb ima kozo na svojem polji, samo da je to gredoča koza, na uni podobi pa je stoječa, z glavo po strani obernjeno.

Takošne stvarí bi utegovale našemu gosp. Terstenjaku priložne biti, da bi jih z izverstno svojo učenostjo in bistrovednostjo dalje preiskaval.

Iz dr. Kandlerjevih bukev naj še nekaj pristavim. Po njegovi misli je Istrija segala do Divina, Vipave, Postojne in Snežnika ložkega. Stanovavci te zemlje so bili nekaj traškega, nekaj celtiškega rodú; med celtiškimi rodovinami so pri Plinii imenovani Secusses, Subocrini, Catali in Menocaleni (Plin. hist nat. l. III. c. 24.), in sicer pervi naseljeni krog Pične, drugi pri Buzetu, tretji, namreč Katali, na Pivki, in poslednji pri Divinu in Volčjem gradu. Dalje pri Novem gradu (Castel novo) iše dr. Kandler še Japode, na Vipavskem in pri Idrii pa Karne; pri Idrii on vé za staro mesto Artaro. Da so Katali in Karni blizo Tersta stanovali, pričuje napis, v Terstu ohranjen na velikem kamnu; ta kamen je bil s podobšino vred postavljen v slavo Fabia Severa, kteri je pri cesarji Antoninu Piju toliko opravil, da so Katali in Karni, ktere je že cesar August teržaški srenji pridružil bil, tudi pravice rimskih mestnjanov zadobili.

Hicinger.

Šolske zadéve.

Učiteljska skupščina v Žabnicah na Koroškem.

Popisal Matija Majar.

(Konec.)

Gledé drugega vprašanja zavoljo cerkvenega petja, so bile misli nekako bolj različne; vendar večína učiteljev se je v tem složila: da v učilnici petje med mladino vpeljati ni celó nič težavnega, ako le učitelj hoče in k temu veselje ima. — Mladina, posebno slavenska, ima že sama po sebi veselje za petje; celo leto jih slišiš same od sebe prepevati, posebno v jeseni na paši se vse razlega od njih petja. Ni potreba učencov še le siliti k petju; učitelj jih le razveselí, ako jim dovoli v učilnici zapeti. Pa pesmice mora izbrati take, ktere so kratke, lehke, priprostemu narodu že od nekadaj zna ne

in obične, pesmice stare; starejše so, lepše so; na to se moreš zanesti. Ako bi taka stara pesem narodu posebno ne dopadla, bi jo bili že davno opustili. — V učilnici ima učitelj mladino v oblasti; ako le hoče, da bi se pelo, se mora peti — „es muss sein“ — kakor je gospod učitelj Kovač kratko in istinito rekel. Kakih 7 ali 10 minut preden se učenje dokonča, naj učitelj, ako ima prijeten in gladek glas, zapoje pervo versto (štrofo), ali pa naj vzame gosli in naj zagode napev — pa malo višje, da mladina ložeje privdari s svojim malim in tenkim gerlicom. Težje je pa vpeljati petje v cerkvi na kmetih, ker je mladine tukaj manj kakor pri mestnih učilnicah, kjer jih je po sto in sto v cerkvi zbranih, na kmetih pa kadaj le po petdeset, trideset, poleti jih je dostikrat še manj, in predrobna otročarija je tudi še nesposobna za javno petje cerkveno.

Kanalska dekanija je izmed vseh na Koroškem gledé različnega govora naj bolj namešana. Fara vratiška je slovenska, kokovska in terbižka nemška, rabeljska nemška in slovenska, žabniška, ovčjeveška in ukovska so slovenske, naborjetska nemško-slovenska; lipaljska slovenska in potabelska spet nemška. — Govorilo se je pri skupščini naravno nemško in slovensko; spisi učiteljski so bili pa vsi nemški.

Gospod dekan so ukazali enemu mlademu učiteljskemu pomočniku, da naj pričijočim pokaže, kako se glaskuje (lautiren).

Vsi spisi učiteljski so se priložili zapisniku (protokolu), kterega so vsi pričijoči duhovniki in učitelji podpisali.

Za tem je bil obed — ravno tak, kakor ima pri takih priložnostih biti — prijazen, vesel, kratek in prav po domače. Predolga in predraga gostija — za blagor učilnic mali dobiček! Zdravico smo napili gosp. dekanu, gosp. dekan pa na zdravje našemu častitljivemu gosp. c. k. svetovavcu Rudmašu, da bi se skoraj popolnoma ozdravil in drugikrat sem prišel, in vsi smo glasno smesoma zavpili: „vivat!“ in „živil!“ Po obedu smo vsi vkup Slovenci in Nemci zapeli dve versti cesarske pesmi po nemško, pa spet vsi dve versti po slovensko in se je spet razlegalo „živil!“ „vivat!“

Slovanski popotnik.

* Časnikov v našem cesarstvu izhaja letos po ravno izdanem vradnem imeniku v vsem skupaj 305, in sicer političnih: 44 v nemškem jeziku, 3 v českem, 2 v poljskem, 2 v serbskem, 1 v horvaškem, 1 v ilirskem, 1 v rusinskem, 18 v laškem, 4 v madžarskem, 2 v rumunskem, 1 v jermenskem, 1 v gerškem jeziku, — v vsem skupaj tedaj 80 političnih. Nepolitičnih izhaja v vsem skupaj 225, namreč: 120 v nemškem, 6 v slovanskem (?) českem, 4 v poljskem, 2 v rusinskem, 3 v slovenskem, 3 v horvaškem, 73 v laškem, 14 v madžarskem jeziku.

* „Drobtinice“ za leto 1856 se pridno natiskujejo. Gosp. vrednik njih so nam pisali, da so prav zadovoljni s podporo slov. pisateljev. Dobro tako!

* „Neven“, dobro znani lepoznanski zagrebški časnik, ki je izhajal dosihmal vsaki teden enkrat, se je ob novem letu premenil v zabavno-poučni mjesečnik ter bo izhajal vsaki mesec enkrat po 4 velike pôle. Obseg njegov bode vprihodnje veliko obširniši, ker razun lepoznanstva bo obdeloval povestniško, prirodoslovno, književno, obertniško, gospodarsko polje itd., podpiran od izverstnih pisateljev jugoslavenskih. Neutrudljivi vrednik njegov in tajnik „Matice“ gosp. Jos. Praus ga bo izdajal na svoj račun; po pošti velja 5 fl.

* „Veliko berílo za slovensko-nemške šole drugega odreda“, ki je prišlo v slovenskem jeziku in v nasproti stoječi nemški prestavi nedavnej v Beču (na Dunaji) v c. k. prodajavnici šolskih knjig na svetlo, sklepa berila za ljudske šole, ki so jih doveršili svetli knezoškof lavantinski Slomšek. Slavni pisatelj so berila slovensko osnovane tudi ponemčili in mladíni pot skoz domače vrata v sosedno hišo odpreti skusili ter vsakoverstne stvarí in rečí po slovensko in nemško vverstili. Verlo so doveršili svojo nalogo. Mi pa cenimo to zalo knjižico še iz nekega druzega ozira, in ta je, da je sila bogat zaklad pravih domačih besed. Naj bi jo pridni gosp. pisatelji slovenskega slovnika kakor čbelice posedli in serkali iz nje med za satovje svoje!

* Došla je „popotniku“ v roke neka na videz nova čeravno v starem pravopisu pisana brošurica v slovenskem jeziku pod naslovom „Molitve in pofti“ itd., ktere izdatelj se je tako svetlobe bal, da zoper vso tiskarsko postavo še tiskarnica na nji ni naznanjena, kje da je prišla na dan!

* Čast. duhovstvu zlo pripravno knjigo „Anleitung zum geistlichen Geschäftsstyl“ od dr. Jož. Helferta je v 6. natisu vredil sin njegov, podsekretari c. k. ministerstva bogočastja in nauka gosp. dr. J. A. baron Helfert.

* Perva prestava Šilerjevih poezij v rusovski jezik je unidan prišla v Moskvi na svetlo.

* Prelepi napev (viža) znane nemške pesmi „Der Wirthin Töchterlein“, ki se začenja z besedami „Es zogen drei Bursche wohl über den Rhein“ je slovensk, in je narejen po popevki, ki jo k plesu pojó kmetje nad Norinbergom, tako imenovani „Knoblauchs-Bauern“, ki so nasledniki slovenskega rodú (wendischen Stammes). Nemški časnik „Niederrheinische Musikzeitung“, kteri bi gotovo kaj tacega ne terdil, ako bi res ne bilo, pravi: „Tedaj prepevamo mi (Nemci) „Der Wirthin Töchterlein“ po napevu, ki ima svojo korenino v slovenski zemlji“. — Tako je prav, le vsakemu svoje!

Dopis Krajnice iz Amerike.

Lanskim bravcom „Novíc“ je že znano, da se je Polona Nočeva, sestra častitega gosp. misijonarja F. Pirc-a, 12. julija 1855 s svojim možem, 4 otroci in še z enim drugim mladim kmetom J. Pogačnik-om od tukaj v daljno Ameriko podala. Ravno zdaj je pisala že nekemu svojih znancov iz Amerike, in iz tega pisma podamo častitim bravcom sledeče verstice, kakor jih je ona sama pisala:

„Jez vas vse skupaj prav lepo pozdravim in vam dam vediti, da se nam je na potovanji grozno hudo godilo. Do Hamburga smo hodili prav srečni in veseli. Iz Hamburga smo šli na dampfschiff, ravno eno saboto zvečer, vsi zdravi in veseli; v nedeljo zjutraj pa noben drug ni mogel vstati kakor Janez. Prav nič si nismo mogli pomagati, — še jesti nismo mogli. Za umreti nam je bilo. V ponedeljk smo bili toliko boljši, da smo vèn šli, in potem smo prišli v Liverpol. Od tam smo šli na véliko morje. Dva dní nam je bilo prav dobro; tretji dan začne enmalo sapa vleči, četerti dan pa se začne grozoviten vihar. Bilo je tako, kakor v peklu. Vsih skupaj nas je bilo na barki 320 ljudí, pa nas ni bilo več kakor 15 katoljčanov, drugi so bili vsi drugih vér. Ko se je začela barka prekucovati, je vstala strašna reč. Eni so vpili, tulili kakor zverina, drugi bljuvali, eni kleli; na Boga pa nobeden klical ni. Mislila sem sama pri sebi: če bi to dobri kristjani bili, koliko bi bilo pač v tej strašni uri molitve storjene, tako je pa bilo groza slišati te divje ljudí. — To je terpelo dvanajst dní kar naprej. Mi vsi smo bili bolni in smo ležali, le Janez je bil zdrav, da nam je stregel, kuhal in vse. Ne vem, kaj bi bilo, če bi njega ne bili imeli. Drugi so v enem tednu zopet vstali, jez pa sem mogla še zmiraj ležati. Pa tudi veter ni nikoli popolnoma potihnil; če je bilo en dan dobro, je bilo že drugi dan toliko hujši, tako, da sem vedno mislila, kedaj se bom v globočino morja potopila. — Sedem in trideset dní smo bili v barki, in potlej smo prišli na suho v Neujork. Tam nam je bilo vse praznično oblačilo pokradeno; pa vse to smo radi poterpeli, da nam je le ljubi Bog zopet dal na suho zemljo priti. Šest

tednov pred vsimi Sveti smo srečno na svoj namenjeni kraj prišli. Zadnje tri dní svojega potovanja nismo vidili nobenega hriba, — vse ravno, — sami travniki in trava do kolena, kar so očí dale. Tukaj je tudi veliko ravnega. Pri robéh so gojzdje debelega lesa. Divjine je veliko. Zajcov, divjih kokoš in rac je vse polno. Vsak dan imamo nekaj od divjine, tako, da nam nikoli mesa ne manjka, in nam je, hvala Bogu, prav dobro. Zemlje obdelovavne imamo toliko, da se od enega kraja do druzega ne vidi. Nekaj so spomladi zorali in vsejali, in pridelali smo okoli sedem sto mernikov krompirja, pet košev repe, tri koše korenja, nekaj kolarab, sedemdeset mernikov ovsa, šestdeset mernikov pšenicé. Imamo eno prav veliko kravo in enega konja. Kupili pa bomo še en par volov, da bomo lahko orali. Zdaj imamo že nekaj, pa bi še več napravili, če bi nam kerme ne manjkalo, zato ker smo pozno sem prišli in si je napraviti nismo mogli. Zdaj bomo samo hiše delali. Naš gospod imajo že dve hiši narejene, pa nam od tam enmalo preč naj bolj dopade. Tudi cerkev delajo zdaj tukaj, — in sčasoma bi se znalo tukaj celo mesto napraviti. Ljudjé zmiraj še sem gredó. Lansko leto jih ni bilo še veliko, letos pa jih je že veliko več. — Tukaj nam je zdaj zlo zlo dobro, in smo prav veseli, da smo sem prišli; samo zavoljo cerkve nam je enmalo dolgočasno. Tukaj ni vsako nedeljo sv. maše, zato ker morajo naš gospod deleč deleč okoli iti in duhovske službe oskerbovati. V vsakem kraji je eno nedeljo sv. maša, in tako nimamo vsako nedeljo in praznik priložnosti pri sv. maši biti. — Gospod so nas zlo veseli, da smo sem prišli, zato, ker je toliko dela in pa delavcov malo. Ženske so tukaj tako zlo obrajtane, da se ji mora polni voz ogniti. Ko bi jo pa kdo kaj udaril, je dolgo zapert; tudi mož ne smé svoje žene strahovati. Tukaj nobeden nobenemu nič ne vzame, in so vsi med sabo zlo prijatli. — Če bi kdo imel korajžo sem priti, mu jez odkritoserčno povem, da je tukaj zlo zlo dobro. Zemlje je veliko in je tudi tako dobra, da ni treba druzega kot orati in sejati; — ni treba nič povleči, in krompirja nič okopovati nič osipovati, in vendar tako debel zraste, kakor periša. Za vse je tukaj grozno dobro. Toda vse to se mora terdo zaslužiti. Prav groza me obide, ko se spomnim, kaj smo mogli na potu vse prestati in preterpeti. — Ko bi kdo sem šel, mu ni treba druzega sabo kot denarja. — Oblačilo in vse take rečí so tukaj boljši kup kakor pri vas. — Ne vzemite mi za zlo, da vam nisem koj nazaj pisala, ker smo imeli veliko veliko dela na polji in povsod. Zdaj pa smo že precej podelali. — Še enkrat vas vse lepo pozdravim in se vam priporočim v molitev, in ostanem vaša zvesta prijatlica

Polona Noč s./r.

Pri sv. Jožefu v Ameriki 7. listopada 1855.

Novičar iz raznih krajev.

Lansko leto odloženo posvetovanje zavolj vpeljanja edinega meríla kovanega dnarja (Münzkonferenz) v našem cesarstvu in na Nemškem se bo te dní spet iznova na Dunaji začelo. — Novo osnovana upnica (Creditanstalt) za kupčijstvo in obertnijstvo se že pripravlja podružnice napraviti v poglavitnih mestih večjih deželá našega cesarstva; naj perva podružnica se bo začela v Pragi. — Vodstvo cesarskih rudnikov je oglasilo za ta mesec ceno svinca po 16 fl. 10 kr. do 18 fl. 40 kr., kotlovine (bakra) v plošah po 72 fl., vlite kotlovine po 71 fl., živega srebra po 117 fl. cent. — V našem cesarstvu je sedaj 2668 pošt. — Ali bo rusovski car zavergel ali pa dobrovoljno sprejel ponudbe, ki jih je konec preteklega leta austrijanski poslanec grof Esterhazy v Petrograd nesel, še zmiraj ugibujejo vsi časniki, vsak po svojem. In res je odgovor cara Aleksandra za vès svet sila važen; ni tedaj čuda, da vse drugo je sedaj manj važno. Povsod je jelo upanje na mirno spravo poslednje dní zlo pešati, ker govor cesarja Napoleona, poln vojskinega duha, ob prihodu francozkih gard iz Krima, od ene straní, — od druge pa izvolitev kneza Menšikova vnovič za tako visoko službo, sta zlo poterla upanje, da bode kmali konec vojske. 18. dan tega mesca je nek zadnji čas, da se bo gotovo vedilo: kako in kaj; govorí se namreč, da knez Esterhazy pričakuje do 8. t. m. odgovora, in če ga do tega časa ne dobí, ima čakati potem še 10 dní — to je, do 18. januarja. — Sliši se, da se naša in pruska vlada spet bolj bližate ena drugi, in da na sv. treh kraljev dan je prišel adjutant našega cesarja v Berlin s poslanstvom na vse nemške vladarje; kakošne poročila nêse seboj, se vé da še ni znano; da pa naša vlada iskreno želí mirú, je gotovo. — Iz Carigrada se piše, da zbor ministrov sultanovih 21. dec. je Omer-paša krivega spoznal, da je terdnjava Kars padla, in ker se je v Sukum-Kale vernil, opustivši obsedo Kutais-a, je nek v tem zboru sklenjeno bilo, Omer-pašu vzeti višje poveljstvo anatoljske armade in ga izročiti drugemu generalu, njega pa v Erzerum poslati. Koliko je gotovega na tem, bo razodel prihodnji čas. — General Muraviev je v znamnje zmage poslal svojemu caru v Petrograd ključe in zastavo (bandero) zajéte terdnjave karške, zraven pa še 12 druzih zastav vjetih turških polkov (regimentov). — Angležke armade v Krimu se je spet kolera prijela, pa dosihmal še ne prehudo. — Iz Poljskega se slišijo žalostne rečí; nadloge zavolj slabe letine in goveje kuge pa so sedaj še huje kakor vse drugo; v več krajih te dežele je komaj 10 govéd od 100 pri življenji ostalo; v enem samem kraji na meji Poljskega so od blizo 800 krav le še 3 žive; rusovska vlada dela kar more, da bi se zaterla strašna kuga, — al zatrošena kužnína sega po zraku in druzih potih čedalje huje naprej. — Da si francozka in napolitanska vlada niste dobre, so diplomati z začudenjem slišali na novega leta dan, ko je cesar Napoleon napolitanskemu poslancu té-le besede rekel: „*Zlo mi je žal, da si francozka in napolitanska vlada niste več tako prijazne kakor nekdaj*“. — Časnik „Cattolico“ piše, da vse nato kaže, da se bo sardinska vlada s sv. očetom papežem spet bolj sprijaznila. — V poslednjem pismu, kí ga je austrijanski misijonar gosp. Anton Ueberbacher iz Gondokore v srednji Afriki pisal, se bere, da okoli Gondokore je tako prijetno, da zunaj Salcburga nobeni kraj gosp. misijonarju tako ne dopada kakor ta. — Od velike repate zvezde, ki se letos pričakuje, piše imeniten zvezdogled, da ni gotovo, da pride letos; znabiti da pride, ali pa še le do leta 1860. — Pretekli mesec je bil mraz tako hud, kakor je malo ktero leto mesca decembra; od leta 1775, kar so vremski zapisniki znani, je le trikrat, to je, v letih 1788, 1829 in 1840 mesca decembra bolj zmerzovalo kakor 1855; v letih 1798, 1808, 1812 in 1844 je bil december tudi zlo merzel, pa vendar ne tako kakor lanski. Sedaj pa je nenavadno južno vreme nastopilo; pa tudi v zgorej imenovanih 7 letih je le 4 leta mesec januar (prosenc) merzleji bil kakor po navadi; 3 leta pa je bil gorkeji kakor je navadno januar. Maloktero leto je tudi po svetu toliko ljudí zmerznilo kot jih je pretekli mesec; tudi je bilo v nekterih deželah malokdaj toliko volkov, in sicer v velicih trumah, viditi kakor uni mesec.

Stan kursa na Dunaji 7. januarija 1856.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	73 8/8	fl.
	4 1/2 „	64 1/2	„
	4 „	58 3/4	„
	3 „	44 1/2	„
	2 1/2 „	36 1/2	„
Oblig. 5% od leta 1851		B 81	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		68 3/4	„
Zajem od leta 1834		225	„
„ „ 1839		123 1/2	„
„ z loterijo od leta 1854		94 1/4	„
„ národni od leta 1854		77	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	68 1/4	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	23 1/2	„
Waldštein. „ „ 20 „	24 3/4	„
Keglevičeve „ „ 10 „	10 3/4	„
Cesarski cekini	5 fl. 10	
Napoleondor (20 frankov)	8 fl. 38	
Suverendor	15 fl. —	
Ruski imperial	8 fl. 52	
Pruski Fridrihsdor	9 fl. 6	
Angležki suverendor	10 fl. 51	
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	10 1/4	fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.